

Cselekedj a befogadó nevelésért-oktatásért

A küldöttek elmékedései és javaslatai

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

CSELEKEDJ A BEFOGADÓ NEVELÉSÉRT-OKTATÁSÉRT

A küldöttek elmékedései és javaslatai

Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért (az Ügynökség) független és önigazgató szervezet, amelyet tagországai és a különböző európai uniós intézmények (a Bizottság és a Parlament) támogatnak.

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

A jelen kiadvány megjelenésének az Európai Bizottság általi támogatása nem tekinthető a tartalom jóváhagyásának, mely kizárólag a szerzők nézeteit tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglalt információ felhasználásáért.

Az ebben a dokumentumban bárki által kifejtett nézetek nem szükségszerűen képviselik az Ügynökség, az Ügynökség egyes tagországai vagy az Európai Bizottság hivatalos álláspontját. A Bizottság nem tehető felelőssé azért, ha az ebben a dokumentumban található információkat bármilyen formában felhasználják.

Szerkesztők: Victoria Soriano és Mary Kyriazopoulou, az Ügynökség munkatársai

A dokumentumból részek kiemelhetők és közlétehetőek, feltéve, ha a forrást világosan megjelölik. A hivatkozást ezzel a jelentéssel kapcsolatban az alábbiak szerint kérjük megadni: Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2016. *Cselekedj a befogadó nevelésért-oktatásért: A küldöttek elmékedései és javaslatai*. Odense, Dánia: Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért

Ez a jelentés elektronikusan teljes mértékben átalakítható formátumban és 23 nyelven áll rendelkezésre, hogy az abban foglalt információhoz minél jobb hozzáférést biztosítsunk. A jelentés elektronikus változatai hozzáférhetők az Ügynökség web site-ján: www.european-agency.org

ISBN: 978-87-7110-604-6 (Elektronikus)

ISBN: 978-87-7110-581-0 (Nyomtatott)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2016

Titkárság
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsszeli Iroda
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	5
BEVEZETÉS	6
A FIATAL KÜLDÖTTEK ELMÉLKEDÉSEI ÉS JAVASLATAI.....	8
Kulcsfontosságú üzenetek és ajánlások.....	9
1. <i>Amit rólunk, azt velünk is.....</i>	9
2. <i>Akadálymentes iskolák.....</i>	11
3. <i>Sztereotípiák ledöntése .....</i>	15
4. <i>A sokszínűség a keverék, a befogadás pedig az, amitől a keverék működik.....</i>	17
5. <i>A társadalom teljes értékű tagjává válni .....</i>	20
VÉGSŐ HOZZÁSZÓLÁSOK.....	22

1. ábra: Az Ügynökség tagországainak zászlói

ELŐSZÓ

Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért (az Ügynökség) tagországai megállapodtak abban, hogy 2015-ben tartanak egy Európai Meghallgatást.

Ez volt a negyedik alkalom, hogy az Ügynökség ilyen eseményt szervezett. Két korábbi Meghallgatásra (2003-ban és 2011-ben) az Európai Parlament brüsszeli helyszínén, míg egy másikra a Portugál Parlamentben, Portugália Oktatási Minisztériuma és az Európai Unió Tanácsának portugál elnöksége közreműködésével került sor 2007-ben.

A 2015-ös esemény az Európai Unió Tanácsának luxemburgi elnöksége és Luxemburg Oktatási, Gyermekügyi és Ifjúsági Minisztériuma szoros együttműködése keretében valósult meg.

Hetvenkét, sajátos nevelési igényű és/vagy fogyatékossgal élő és egészséges fiatal egyaránt meghívást kapott, hogy azon elmélkedjen és megvitassa, hogy a befogadó nevelést-oktatást miként ültetik gyakorlatba saját oktatási környezetükben. A beszélgetések eredményeként sikerült jó példákat azonosítani a befogadó neveléssel-oktatással kapcsolatos cselekvésekre.

Az eseményen az Ügynökség 28 tagországából mintegy 250 résztvevő és érintett, valamint az európai és nemzetközi intézmények részéről szakpolitikai döntéshozók és képviselők vettek részt.

Az Ügynökség e jelentést a fiatalok beszélgetései és a plenáris ülések keretében bemutatott eredmények alapján készítette.

Az Ügynökség számára öröm és megtiszteltetés volt megszervezni ezt az eseményt. Külön köszönettel tartozunk a 72 fiatal küldöttnek, valamint azok családjainak, pedagógusainak és támogató személyzetének, az oktatási minisztériumoknak, az európai és nemzetközi intézmények képviselőinek, és végül pedig Luxemburg Oktatási, Gyermekügyi és Ifjúsági Minisztériumának a részvételükért és elkötelezettségükért. Nélkülük nem jöhetett volna létre ez a rendkívül fontos esemény.

Per Ch Gunnvall
Elnök

Cor J.W. Meijer
Igazgató

BEVEZETÉS

2015. október 16-án az Európai Unió Tanácsának luxemburgi elnöksége adott otthont az Ügynökség negyedik, „Befogadó nevelés-oktatás – Cselekedj!” elnevezésű Meghallgatásának. Hetvenkét sajátos nevelési igényű és/vagy fogyatékkal élő és egészséges fiatal érkezett egész Európából, hogy megvitassa azt, hogy iskoláik és közösségük miként biztosítják számukra a befogadó nevelés-oktatást.

Megnyitó beszédében Claude Meisch, Luxemburg Oktatási, Gyermekügyi és Ifjúsági Minisztere említést tett az iskolai integráció terén folytatott európai szintű együttműködés eredményeként 1996-ban kiadott *Luxemburgi Chartáról*. Elégedettségét fejezte ki arra vonatkozóan, hogy majdnem 20 évvel a *Charta* óta Luxemburg társkoordinátora a 2015-ös Meghallgatás eredményeként megfogalmazott *Luxemburgi ajánlásoknak*, melyeket majd be fog mutatni kollégáinak az Oktatási Miniszterek Tanácsa 2015. november 23-i ülésén. Meisch úr arra biztatta a fiatal küldötteket, hogy éljenek a lehetőséggel, bátran nyilvánítsák ki véleményüket, és mutassák be azokat a befogadó intézkedéseket, amelyek az iskoláikban rendelkezésükre állnak, illetve ismertessék a javításra szoruló szempontokat is. Felvázolta továbbá a luxemburgi oktatási rendszerben a befogadó nevelés-oktatás terén elért fejlődéseket és előrelépéseket.

Beszámolójában Marianne Vouel, a luxemburgi Oktatási, Gyermekügyi és Ifjúsági Minisztérium Sajátos Nevelési Osztályának igazgatója nyomatékosan kijelentette, hogy a szakemberek és döntéshozók osztják a tanulók aggodalmait, és arra törekszenek, hogy javítsák a nevelés minőségét. Hangsúlyt kell fektetni az összetettebb igényekkel rendelkező tanulókra, hiszen ők is megérdemlik, hogy láthatók legyenek. Rámutatott, hogy minden ember különböző, és ezáltal mindenki más igényekkel is rendelkezik. Az oktatási rendszerek egyik legnagyobb kihívása a sokszínűség tudatosítása és megfelelő megközelítése.

(A luxembourg-i tisztviselők jelentésének teljes szövege elérhető a Meghallgatás honlapján: <https://www.european-agency.org/events/takeaction>.)

Az esemény célja a tanulók ösztönzése és az oktatási szakpolitikák kialakításában való szerepük biztosítása. Az elképzelés az volt, hogy az Ügynökség 28 tagországból érkező 15–16 éves tanulók ismertessék, hogy a befogadó nevelés-oktatás miképpen valósul meg iskoláik szintjén, továbbá azonosítani, hogy mekkora haladást sikerült elérni a 2003-ban lezajlott első Meghallgatás óta.

Ez a Meghallgatás az Ügynökség három korábbi, Brüsszelben (2003-ban és 2011-ben; <https://www.european-agency.org/events/young-views-on-inclusive-education-european-hearing-2011-brussels>), valamint Lisszabonban (2007; <https://www.european-agency.org/events/young-voices-meeting-diversity-in->

[education](#)) sorra került Meghallgatása eredményeiből indul ki. Több mint 240, a középiskolai, szakképzési és felsőoktatási rendszert képviselő fiatal vett részt az előző három Meghallgatáson.

Az esemény előkészületi stádiumában a 72 fiatal résztvevő kapott egy tájékoztató dokumentumot az előző három Meghallgatás főbb eredményeiről, mely néhány gondolatébresztő és megvitatandó kérdést is tartalmazott a tanulók saját iskolájukra vonatkozóan.

A megvitatandó kérdések arra vonatkoztak, hogy az iskolák miként támogatják őket tanulmányaikban, példákat kértek arra vonatkozóan, hogy a pedagógusok és az osztálytársak miként veszik figyelembe igényeiket, de kitértek a hozzáférhetőségre, az osztályok felépítésére és olyan javaslatokra is, hogy hogyan lehetne a befogadás előtti akadályokat ledönteni.

A Meghallgatás során a fiatal tanulóknak hat kisebb csoportra osztva, workshopok keretében lehetősége nyílt tovább vitatni ezeket a kulcsfontosságú problémákat és kérdéseket, megoszthatták egymással saját tapasztalataikat, és átadhatták társaik üzeneteit is.

A csoportos beszélgetések főbb eredményeit a plenáris ülésen mutatták be kulcsfontosságú üzenetek formájában, és ezek képezték majd a *Luxemburgi ajánlások* alapját.

A FIATAL KÜLDÖTTEK ELMÉLKEDÉSEI ÉS JAVASLATAI

A 2015. évi Meghallgatás eredményei összhangban vannak és ráépülnek az előző három, az Ügynökség által 2003-ban, 2007-ben és 2011-ben szervezett Meghallgatás eredményeire. Az előző Meghallgatások eredményei előrelépést könyveltek el a befogadó nevelést-oktatást illetően az egyes európai országokban.

A fiatal tanulók előző három Meghallgatás során folytatott beszélgetéseinek eredményei alapján az Ügynökség létrehozott egy tudásanyagot. Ebből kifolyólag megfogalmaztak néhány, a befogadó nevelés-oktatás gyakorlatba ültetése során követendő alapelvet. Ezek a következők:

- **Vezérelvek az alábbiakra vonatkozó jogokat illetően:**
  - *Tisztelet:* a tisztelethez való jog, az őket érintő valamennyi döntés meghozatalában való teljes körű részvétel, és megkülönböztetésmentesség.
  - *Minőség és méltányosság az oktatásban:* minőségi oktatásban való részesülés joga, esélyegyenlőségre való jog az oktatásban, és az ahhoz való jog, hogy megfelelő támogatásban részesüljenek ahhoz, hogy az oktatási tevékenységekhez teljes körűen hozzáférhessenek és részt vehessenek bennük, mégpedig azokban az iskolákban, ahol a helyi iskolatársaik is tanulnak.
  - *Társadalmi és szakmai élet:* jog a független élethez, a családalapításhoz, az igényeikhez alkalmazkodó lakhatáshoz, a továbbtanuláshoz (egyetemen), a munkahelyhez és ahhoz, hogy ne legyenek elszakítva a fogyatékoság nélküli emberektől az élet valamennyi területén.
- **Vezérelv a befogadó oktatás előnyeiről:**
  - Több szociális készséget szerezhetsz, megtanulsz együtt élni társaiddal, megtanulsz erősebb és függetlenebb lenni – a hátrányos megkülönböztetés és sztereotípiák leküzdéséhez –, megtanulod, hogyan boldogulj a való életben, és felkészültebb leszel majd az álláskeresés során. Ez az első lépés a társadalom teljes értékű tagjává való váláshoz. A befogadó nevelés-oktatás mindenki számára hasznos – egy új világ nyílik meg és a sokszínűség is pozitív dolog.

A 2015. évi Meghallgatáson a fiatalok általános megelégedettségüket fejezték ki oktatásukkal kapcsolatban. Rávilágítottak azonban az oktatási rendszerük hiányosságaira, és néhány konkrét javaslatot is tettek erre vonatkozóan. A fiatalok által ismerttetett oktatási helyzetről és a felmutatott javaslatokról egy összefoglaló összeállítást készítettek, amely a *Luxemburgi ajánlások* alapját képezi. Az ajánlások célja támogatni a befogadó nevelés-oktatás gyakorlati megvalósítását mint a legjobb

választást azokban az esetekben, ahol teljesülnek a szükséges feltételek. Az ajánlások a köré az öt fontos üzenet köré csoportosulnak, amelyeket a fiatalok fogalmaztak meg a beszélgetések és az eredmények bemutatása során.

2. ábra: Fiatal küldöttek és egyéb képviselők az Európai Meghallgatáson

Kulcsfontosságú üzenetek és ajánlások

1. *Amit rólunk, azt velünk is*

Az első üzenet – *Amit rólunk, azt velünk is* – a fiatal tanulók közvetlen bevonása valamennyi őket érintő döntéshozatalba:

- A fiatalokat és azok családtagjait meg kell hallgatni, és véleményüket tekintetbe kell venni bármilyen, őket közvetlenül vagy közvetetten érintő döntéshozatal során.
- A fiatalokat meg kell kérdezni arról, hogy mik a szükségleteik.
- Az ifjúsági szervezeteket rendszeresen be kell vonni.

A fiatalok egyértelműen kifejtették, hogy őket és családtagjaikat aktívan be kell vonni a döntéshozatalba, és véleményüket meg kell hallgatni, valós igényeiket és óhajaikat figyelembe kell venni a döntéshozatal előtt. Hasonlóképpen, kihangsúlyozták a különböző ifjúsági szervezetek és a fogyatékossgal élő emberek

érdekeit képviselő szervezetek rendszeres bevonásának kedvező szerepét. Úgy tekintenek ezekre a szervezetekre, mint a támogatásukban kulcsfontosságú szerepű tényezőkre. Az iskoláikban tevékenykedő diáktanácsoknak vagy diákparlamenteknek más szerepük van. A fiataloknak ezekben a tanácsokban való részvételére és bevonására úgy tekintenek, mint az iskolai életben való teljes körű részvétel egy jelentős formájára, melyet határozottan bátorítanak.

A küldöttek példái

A tanulók és családtagjaik bevonása:

Az új stratégiák kidolgozásakor valamennyi szinten – a kormányzati szinttől kezdve egészen a mindennapi gyakorlatig – be kell vonni a (sajátos nevelési igényű) fiatalokat a szakpolitikák meghatározásába. Figyelembe kell venni az egyéni igényeket (Amund és Helene, Norvégia).

Nagyon fontos, hogy a szülőket is bevonják a gyerekeiket érintő döntésekbe (Jack, Egyesült Királyság – Észak-Írország; Kristina, Szlovákia).

Diáktanácsok:

Úgy érzem, hogy befogadtak az osztályba. Tagja vagyok a diáktanácsnak, ahová az osztálytársaim választottak be. Nekem van egy segítő tanárom, aki támogat engem (Andrea, Malta).

Nálunk a suliban a diáktanács odafigyel a sajátos nevelési igényű tanulókkal való együttműködésre. A diáktanácsban tevékenykedő gyerekek különösen aktív szerepet vállalnak (Agné és Kornelijus, Litvánia).

Azt a diáktanácsot értékelem, ahol én is véleményt mondhatok az elképzelésekről (Blake, Írország).

Az iskolában a gyerekek szavazata alapján Sault választották meg a diáktanács egyik vezetőjének (Alexander és Saul, Egyesült Királyság – Anglia).

A szervezetek bevonása:

Az én hazámban van egy országos egyesület. Ezen a szervezeten keresztül oldunk meg néhányat a problémák közül. A filmfeliratozást, mely rendkívül fontos a hallássérült emberek számára. A szervezet kiválaszt filmeket, amiket aztán feliratoz (Javier, Spanyolország).

Az én hazámban van egy nagyon jó szervezet. Vannak például osztálytermeink olyan fogyatékossgal élő tanulók számára, akik nem tudnának normális

osztályokban tanulni. Még oktatásban is részesülnek a szervezeten belül. Van még egy másik szervezet is, úgy hívják, hogy „otthon a vakok számára”, ami tényleg javítja a vakok életminőségét (Céline és Florence, Luxemburg).

Az én országomban van egy egyesület azoknak az embereknek, akik gyengén látnak vagy vakok. Ez az egyesület lehetőséget nyújt nekem, hogy a számítógépen olvashassak. Az iPadem vagy a számítógémem segítségével tudok információkat olvasni (Lorenzo és Matteo, Olaszország).

Nálunk az országban vannak kifejezetten a fogyatékos gyerekeket segítő egyesületek. Ezek elősegítik a problémák megoldását, és szorosan együttműködnek az Oktatási Minisztériummal (Georgia és Minas, Ciprus; Stefanos és Georgios, Görögország).

Az én országomban van egy egyesület a diszlexiások számára. Van egy saját honlapjuk, ahol a diszlexia erősségeiről és gyengeségeiről tájékoztatnak (Erazem és Primož, Szlovénia).

Úgy gondolom, hogy fel kell szólítsuk a politikusokat, és meg kell próbálnunk a lehető legjobban támogatni ezeket a szervezeteket. Ezek a szervezetek ugyanis pozitív szerepet töltenek be az életünkben. Segítenek nekünk megvédeni érdekeinket. Segítenek továbbá felhívni ránk a társadalom figyelmét (Adrià, moderátor, Spanyolország).

2. Akadálymentes iskolák

A második üzenet – *Akadálymentes iskolák* – valamennyi fizikai és technikai akadály megszüntetésére vonatkozik:

- Számos akadályt már megszüntettek az iskolákban, azonban valamennyi akadályt el kell távolítani annak érdekében, hogy a helyi oktatási központok fizikailag könnyen megközelíthetőek legyenek, és könnyen lehessen bennük közlekedni.
- Az újjáépítés vagy korszerűsítés alatt álló oktatási intézményeknek otthont adó épületeknek meg kell felelniük a hozzáférhetőségi követelményeknek, így például ki kell bennük alakítani multifunkcionális és/vagy csendes tereket, továbbá elérhetőbbé kell tenni a rugalmas oktatási segédeszközöket.
- Megfelelő technikai segédeszközöket és oktatási anyagokat kell elérhetővé tenni az egyéni igényeknek megfelelően.

A fiatalok négy kérdést vitattak meg. Először is, az oktatási központok megközelíthetősége még mindig kihívást jelent. A tömegközlekedés a legkedveltebb

opció, ám ez azt jelenti, hogy azt akadálymentesíteni kell. A speciális közlekedésre csak akkor tekintenek alternatívaként, ha nem áll rendelkezésre más lehetőség. A fiatalok szerint úgy tűnik, többek között a kényelmes közlekedés hiánya az egyik tényező, mely gátolja a fiatalokat abban, hogy a helyi iskolába járjanak.

Másodsorban az utóbbi időben javult szerintük az iskolákhoz való hozzáférés. Egyértelmű elégedettségüket fejezték ki iskolájuk alkalmazkodóképességét és hozzáférhetőségét illetően, mind formai szempontból – feljárók, felvonók és akadálymentesített mosdók kialakítása által –, mind pedig „kreatív” szempontból – az iskolák és (főleg) az osztálytársak készségesen segítenek nehézségek esetén (amikor például nem működik a felvonó). Szükség van néhány fejlesztésre a vészkijáratokhoz, a különböző termekhez, mint például a tornateremhez vagy a menzához, illetve a felvonókhoz (amikor kulcs szükséges azok kinyitásához) való hozzáférés elősegítése érdekében. Fontos biztosítani valamennyi tanuló személyi biztonságát és védelmét.

Harmadszor, az iskola területén való közlekedés egyre javul és könnyebbé válik. A fiatalok széles folyosókról és a szükséges helyeken Braille-írással jelzések meglétéről számoltak be. Az iskolákban található csendes helyeket és multifunkcionális tereket valamennyi tanuló számára könnyítő tényezőként tartják számon, melyekből minél többet kellene létesíteni. A küldöttek arról számoltak be, hogy a tanórák olyan osztálytermekben zajlanak, amelyek valamennyi osztálytárs számára megközelíthetők.

Végül pedig jelezték, hogy az igényekre szabott technikai segédeszközök és anyagok egyre inkább elérhetővé válnak, és a befogadó környezet előfeltételét képezik.

A fiatal tanulók rámutattak, hogy nincsenek egyetemes megoldások, ezért nagyon fontos, hogy rákérdezzenek és tiszteletben tartásuk az egyéni igényeket. Az iskoláknak rugalmasaknak kell lenniük, és tudniuk kell rögtönzött alternatívákkal előállni. Az iskolai létesítmények valamennyi tanuló igényeit le kell, hogy fedjék.

A küldöttek példái

Hozzáférhetőség az iskolába vezető úton:

Az iskolabuszoknak hozzáférhetőnek kell lenniük. Valamennyi tanulónak lehetősége kell, hogy legyen részt venni valamennyi tevékenységben, mint például a sporttevékenységekben ... (Blake, Írország).

A testi fogyatékkal élő tanulók számára akadálymentes közlekedés van kialakítva, azonban a vak tanulók a többi tanulóhoz hasonlóan a tömegközlekedést használják (Reinis és Georgs, Lettország; Lillý, Izland, Elisabeth, Észtország).

Még ott van számunkra a taxi is, de erre korlátozott költségvetésünk van, úgyhogy csak bizonyos alkalmakkor használjuk (Elisabeth, Észtország).

Hozzáférhetőség az iskolában:

Az iskolák hozzáférhetőek a testi fogyatékos tanulók, így például a kerekesszékesek számára is, ugyanis feljárókkal, liftekkel, akadálymentesített mosdókkal stb. vannak ellátva (Matteo, Olaszország; Georgios, Görögország; Lillý és Hrefna, Izland; Rolf és Casper, Dánia; Dénes és Borbála; Magyarország; Tom és Paul, Németország; Miguel Ângelo, Portugália; Krisztina és Tova, Svédország).

Nálunk az iskolában vannak liftek, de sok lépcső is van. Négy emelet van, és kulcs kell a lift használatához, ami eléggé megbonyolítja a dolgot. Az iskola ígéretet tett a helyzet javítására (Eelis, Finnország).

Figyelembe kell venni a fizikai akadályokat az iskola újjáépítési terveinek kidolgozásánál. Elég pénzt kell kiutalni a központi költségvetésből (Robert, Egyesült Királyság – Észak-Írország).

Az iskolám próbálkozik pénzt gyűjteni a még meglévő akadályok megszüntetéséhez, de ez nagyon nehéz (Natalia és Marcin, Lengyelország).

Mivel az iskolámat két éve újjáépítették, a körülmények nagyon jók. Még mindig nagy a zaj azonban, mert más tanulók hangoskodnak, ami számomra egy fizikai akadály lehet (David, Portugália).

Van lift, de ha kerekesszékes vagy, nem tudod megközelíteni az épületet (Jakob, Ausztria).

Van liftünk, de az ajtaját nehéz kinyitni (Paul, Németország).

Az én sulimban a folyosókon lámpák vannak, amik villognak, amikor órára megyünk. Vannak feljárók és fogódzó rudak is mozgáskorlátozott vagy kerekesszékes emberek számára. A tanárokat felkészítették, hogy hogyan kell azokkal dolgozni, akiknek tanulási nehézségei vannak. Logopédus is segít, hogy a társainkkal egy osztályban tudjunk tanulni (Javier, Spanyolország).

Az osztályteremben egy kísérő van segítségemre. A liftet akadálymentesítették, mert van két kerekesszékes a suliban. Ugyanakkor vannak még kockázatok abban az esetben, ha tűz lenne az iskolában. Egyik nap, amikor tűzvédelmi gyakorlatot tartottunk, le kellett menni a lépcsőn, és engem más tanulók vittek

le, de nagyon féltem (Lucas, Belgium – flamand közösség).

Hozzáférhetőség az osztályteremben:

Az iskola a Braille-írást használja a vak tanulók számára. A tananyag Braille-írásban is elérhető (Tova, Svédország; Reinis és Georgs, Lettország; Emili és Elisabeth, Észtország).

Én halláskorlátozott vagyok. Ezért van fülhallgatóm, amit csatlakoztatni tudok, hogy jobban halljak. A pedagógusokat motiválják arra, hogy megismerjék a különböző fogyatékos-típusokat, és így aztán segítsenek nekünk leküzdeni a problémákat (Lucía, Spanyolország).

A könyvekkel megtömött nehéz táskák szintén fizikai tehernek számíthatnak. E-könyvek, laptopok és táblagépek használata a megoldás (Dénes, Magyarország).

3. ábra: Fiatal küldöttek (Jack Love, Egyesült Királyság – Észak-Írország; Blake O’Gorman, Írország; Nakita Hallissey, Írország; és Robert Gault, Egyesült Királyság – Észak-Írország) véleményüket fejezik ki

3. Sztereotípiák ledöntése

A harmadik üzenet – *Sztereotípiák ledöntése* – a „normalitás” fogalmáról szól. Ha elfogadjuk azt, hogy mindenki különböző, akkor ki az, aki „normális”?

- A pedagógusok, iskolai személyzet, fiatalok, családtagjaik és a támogató szolgálatok megbízható információval való ellátása a tanulók különböző igényeiről a kölcsönös tisztelet és tolerancia záloga.
- A sokszínűséget pozitív tényként kell érzékelni; a „fogyatékoság normálisként való érzékelése” közös érték kell, hogy legyen.
- Mindenki különböző, és mindenkit el kell fogadni. A tolerancia egymás megértésén alapszik.
- Az oktatási közösségnek jobban tudatában kell lennie a fogyatékosággal élők létezésének, és nagyobb mértékű toleranciát is kell tanúsítaniuk irántuk.

Fontos a jó tájékoztatás – például a hátrányos megkülönböztetés és a megfélemlítés elleni küzdelemről – ennek a fontos gondolatnak a meghonosítása érdekében. Releváns információkkal kell szolgálni a pedagógusok, iskolai személyzet – ideértve a vezetőséget is –, osztálytársak, családtagok, valamint az iskolával kapcsolatos tevékenységet végző bármilyen szolgálat számára az attitűdök megváltoztatása érdekében.

A legjobb eredmény a kölcsönös tisztelet és tolerancia lesz. A sokszínűség nem kihívás, hanem egy kedvező és normális helyzet; a fogyatékoság nem rendellenes; a tolerancia egymás megértésén alapul. A fiatalok kihangsúlyozták, hogy meg kell változtatni az attitűdöket, hogy azt vegyék figyelembe, amit TUDNAK, nem pedig fogyatékoságukat.

A küldöttek példái

Tudatosság növelése:

Hasznos volna egy hátrányos megkülönböztetés és megfélemlítés elleni képzés. Azért kellene minket értékelni, amit tudunk, nem azért, ahogy kinézünk (Lucie, Csehország).

A tanulók bizonytalanok, hogy hogyan kezeljék a fogyatékoságot. Támadásnak érzem, és elszomorít, amikor hosszasan megnéznék (Johannes, Németország).

Könnyű olyan emberek ellen fordulni, akiket nem értünk meg. Meg kellene magyarázni, milyen is vaknak lenni, hogy megadjuk az embereknek a lehetőséget arra, hogy megértsenek bennünket (Emelie, Svédország).

A pedagógusok részéről több tisztelet és megértés lenne elvárható. A sajátos nevelési igényű tanulóknak nem kellene magukat kiközösítve érezniük. Minden gyerekkel éreztetni kell, hogy ő is a csoportba tartozik (Jack, Egyesült Királyság – Észak-Írország).

Vannak olyan pedagógusok, akik úgy tartják, hogy aki siket vagy fogyatékossgal rendelkezik, az kevésbé fontos, mint a többi tanuló. Őket fel kellene világosítani. Fontos tudni, hogy mi épp olyanok vagyunk, mint bárki más (Céline, Florence és Lara, Luxemburg).

Úgy gondolom, hogy a társadalomnak mindenkit úgy kell elfogadnia, mint amilyen. Nem csak a fogyatékossgukkal, hanem a nemükkel, származásukkal és hobbiikkal együtt. Úgy gondolom, jelenleg elég jó a tolerancia szintje. Azonban van még mit tenni. A hátrányos megkülönböztetés elleni legjobb fegyver a tolerancia. Tudatosítanunk kell az emberekben a köztünk lévő különbségeket (Adrià, moderátor, Spanyolország).

Kampányokat szervezni a megfélemlítés ellen. Meg kell próbálni kommunikálni és kapcsolatot tartani a sajátos nevelési igényű tanulókkal; hívni kell őket társasági eseményekre és tevékenységekre (Agné és Kornelijus, Litvánia).

Fel kell hívnunk a figyelmet a fogyatékossgal élő tanulókra: a többi tanuló nem tudja, mit mondjon, ugyanis félnek, hogy nehogymegsértsék a fogyatékossgal élő gyerekeket. A pedagógusok további képzésre szorulnak, és az iskoláknak is több támogatásra lenne szükségük a hatóságoktól (Elisabeth, Észtország).

A kommunikáció kulcsfontosságú. Kommunikáció arról, hogy mi az, amit jól csináltak eddig. A tapasztalatok megosztása. Speciális tanácsok a befogadás megvalósításához. Segítő társak, önkéntesek jelenléte az osztálytermekben. A pedagógusoknak meg kell hallgatniuk a tanulókat, társként kell tekinteniük rájuk (Derrick és Mark, Egyesült Királyság – Skócia; Saul és Alexander, Egyesült Királyság – Anglia).

Pozitív tapasztalatok:

Időnként úgynevezett „tolerancialeckéket” szerveznek. Az én iskolám nagy hangsúlyt fektet az egyenlő bánásmódra (Natalia, Lengyelország).

Az osztálytársaim viccelődnek a vaksággal, és ez segít, mert ettől az emberek is könnyebben ellazulnak. Az emberek miért félemlítenek meg másokat? Nem szándékosan csinálják. Meg kell tanulnom nem komolyan venni (Tova, Svédország).

A pedagógus hozzáállása sokat segít (Isaac, Málta).

Eleinte nem igazán értettem meg a fogyatékossgal élő embereket. Azonban ennek a konferenciának köszönhetően most már jobban megértem, mit éreznek a fogyatékos emberek, és milyen nehézségeken mentek át (Lara, Luxemburg).

A megfélemlítés-mentes iskolában jó lenni (Pinja, Finnország).

Van egy projektünk, amelyben valamennyi tanuló szemét bekötjük, hogy jobban átérizzék a vak tanulók helyzetét. A járóbotot is kipróbáltuk, hogy a tanulók megtapasztalhassák egymás fogyatékossgát (Emili, Észtország; Eelis, Finnország; Reinis, Lettország).

Már egész fiatal korban megtanuljuk, hogy nem mindenki rendelkezik ugyanazzal a háttérrel. Éppen ezért mi nem gondolunk a különbözőségekre az osztályteremben (Lillý, Izland).

4. A sokszínűség a keverék, a befogadás pedig az, amitől a keverék működik

A negyedik üzenet egy, néhány fiatal által használt szlogenre összpontosul – A sokszínűség a keverék, a befogadás pedig az, amitől a keverék működik:

- Mindenkinek arra kell koncentrálnia, hogy mit lehet tenni, nem arra, hogy mit nem lehet tenni.
- Az oktatás teljesen hozzáférhető kell, hogy legyen, tiszteletben tartva valamennyi tanuló igényeit – ez a mindenki számára elérhető minőségi oktatás alapja.
- A pedagógusok és egyéb szakemberek közötti együttműködés, valamint a jó képzési lehetőségek megléte alapvető fontosságú.
- Elengedhetetlen a pedagógusok és az osztálytársak által nyújtott, szükséges emberi és/vagy műszaki támogatás.

A fiatalok kiemelték az olyan oktatásügyi intézkedések kedvező hatását, mint például az egyéni oktatási tervek, igényre szabott programok, technikai segédeszközök, a segítő tanárok vagy segítők által nyújtott támogatás, kiscsoportos foglalkozások, valamint a rugalmas vizsgaprogram (írásbeli vagy szóbeli vizsgák esetén például időhosszabbítás, stb.). Rámutattak, hogy ha több idő áll rendelkezésükre, az kevesebb stresszel jár számukra.

A fiatalok legfőbb kérése a pedagógusok és egyéb kiegészítő személyzet felé az volt, hogy azok mindig inkább arra összpontosítsanak, amit tenni lehet, ne pedig arra, amit nem lehet tenni, továbbá, hogy segítsék és támogassák őket. A valamennyi

tanuló igényeire való odafigyelés az erősségek és képességek megerősítését jelenti, a gyengeségekre való összpontosítás helyett. Elmondták továbbá, hogy tudatában vannak, hogy szükség esetén jogukban áll segítséget kapni. A teljes mértékben hozzáférhető oktatás a mindenki számára elérhető minőségi oktatás alapja. A fiatalok tudatában voltak annak, hogy a pedagógusok és osztálytársaik egyaránt kulcsfontosságú szerepet játszanak az ő támogatásukban. A pedagógusok és osztálytársak az adott szerepüktől függően különböző szintű további felvilágosításra és felkészítésre szorulnak. Az eredmény az oktatási igények hatékonyabb támogatása és megértése lesz.

A fiatalok még kiemelték a pedagógusok közötti eredményesebb együttműködés szükségét, rámutatva, hogy nem elég a szükséges támogatás megadása, biztosítani kell azt is, hogy oktatásuk során az átmeneti időszakok megfelelőbbek legyenek.

A küldöttek példái

Javaslatok a pedagógusok részére:

A pedagógusoknak az erősségeimre, nem pedig a gyengeségeimre kell, hogy összpontosítsanak (Michaela, Csehország).

A pedagógusok megpróbálják világosan elmagyarázni a dolgokat és szükség esetén segítséget nyújtanak, hogy a gyerekek párban vagy csoportosan együtt tanuljanak (Jakob és Til, Ausztria; Kristina, Svédország).

Személyes tapasztalatok:

Úgy érzem, hogy az én sulim akart engem integrálni, míg más sulik nem. A sajátos nevelési igényekre szakosodott pedagógus sokat segített (João, moderátor, Portugália).

A pedagógusokkal és osztálytársakkal kapcsolatban vannak kellemes és kellemetlen tapasztalatok. Elszigetelhetnek, de segítséget is nyújthatnak egyaránt. Az, hogy „érdekesnek” tartanak, kedvezőtlen hatással van a tanulmányaimra (Robert, Egyesült Királyság – Észak-Írország).

Nehéz közölnöm, mire van szükségem, de meg kell tanulnom kérni ahhoz, hogy kapjak (Johannes, Németország).

Valamennyi pedagógus segítőkész és támogató, ezért szeretek suliba járni (Borbála, Magyarország; Miguel Ângelo, Portugália).

El szeretném mondani, hogy mi nagyon jól érezzük magunkat az iskolában a

tanulótársainkkal és a pedagógusokkal (Georgia, Ciprus).

Az én iskolám nagyon jól foglalkozik velem, és igazodik az igényeimhez (Primož, Szlovénia).

Támogató intézkedések:

Vannak támogató tanárok (Jakob, Ausztria; Michaela, Csehország; Tom, Németország; Kristina, Svédország; Matteo, Olaszország; Dénes, Magyarország).

A pedagógusok várnak, és több időt adnak azoknak, akik kérnek. Van egy speciális szoba, ahol szünetet tarthatunk, lazíthatunk (Nakita, Írország; Andrea és Isaac, Málta).

A pedagógusok a tanulók igényeinek megfelelően különböző oktatási anyagokat használnak. Szükség esetén további idő áll a tanulók rendelkezésére (Dénes, Magyarország; Maros, Szlovákia).

Az osztályban van egy segítőm, aki megmagyarázza a leckéket, segít megérteni őket (Mathilde és Thelma, Franciaország; Jade és Lucas, Belgium – flamand közösség).

Írásbeli vizsgák helyett szóbeli vizsgák vannak (Jade és Lucas, Belgium – flamand közösség).

Az iskolának van egy speciális Braille-nyomtatója, így minden dolgot Braille-írásban is kinyomtatnak (Georgs, Lettország).

Lehetőség van külön részekre osztani az osztálytermet, így több csendes tér alakítható ki (Casper, Dánia).

25–30 tanuló van egy osztályban, ami egy kissé túl nagy létszám az én igényeimhez. Néha a tolmács nem érti a lényegét, de a barátaim megmagyarázzák, mi történik éppen (Eelis, Finnország).

Tudatosság növelése:

Úgy gondolom, hogy a fogyatékoságomat néha kicsit elhanyagolják. Úgy beszélünk a fogyatékoságról, hogy közben nem ismerjük a szenvedést, ami mögötte van. Bele kell magunkat helyeznünk az ő helyzetükbe. Az embereknek tudatában kell lenniük, és segíteniük kell a fogyatékosággal élőknek, hogy azok élete jobb legyen (Lorenzo, Olaszország).

Az én üzenetem az, hogy amikor a nem fogyatékos emberek rájönnek, hogy fogyatékos emberekkel vannak körülveve, úgy akarjanak gondoskodni róluk, mintha saját testvéreik lennének (Matteo, Olaszország).

A jobb megértés kevesebb megfélemlítést eredményez. Az együttlét megelőző hatással van a megfélemlítés terén (Lilly, Izland; Elisabeth, Észtország).

Nem szabad általánosítanunk: ha én kifejezek egy igényt, az nem azt jelenti, hogy minden vak embernél ez ugyanígy van (Tova, Svédország).

4. ábra: Beszélgetés Darnell With-tel Hollandiából

5. A társadalom teljes értékű tagjává válni

Az ötödik üzenet – *A társadalom teljes értékű tagjává válni* – arról szól, hogy a befogadó nevelés-oktatás hatással van a társadalom teljes értékű tagjává válásra:

- Ahhoz, hogy a társadalom teljes értékű tagja legyen valaki, elengedhetetlen, hogy befogadják a többségi iskolákba.
- A cél az, hogy mindenki megtalálja a helyét a társadalomban.

A fiatalok szerint valamennyi tanulónak együtt kell tanulnia, hogy aztán együtt is tudjanak élni. Rámutattak, hogy ez az első lépés a társadalmi befogadás felé. Minél fiatalabb korban kerülnek össze a gyerekek, annál hatékonyabban tanulják meg a kölcsönös toleranciát és a különbözőségek tiszteletét. Már korán megtanulnak kommunikálni egymással, elfogadják és megosztják a különböző élményeket, és a gyengeségekre való összpontosítás helyett inkább elismerik az erősségeket. Az iskolában megtanulják, hogy az alapján ismerik el őket, amit tudnak, nem pedig fogyatékosságuk vagy kinézetük miatt. Mindez az oktatási programokba való befogadásukra és a szabadidős tevékenységekbe való bevonásukra is vonatkozik. A fiatalok elmondták, hogy az iskolában való együtt tanulás lehetővé teszi számukra, hogy megtalálják a helyüket a társadalomban, és be is fogadják őket.

A küldöttek példái

A társadalomba való befogadáshoz számunkra kulcsfontosságú, hogy befogadjanak a többségi iskolákba (Andrea és Isaac, Málta; Nathan és Loïse, Svájc; Mathilde és Thelma, Franciaország; Adriana és Mandy, Belgium – francia közösség; Darnell és Vincent, Hollandia; Jade és Lucas, Belgium – flamand közösség).

Mindenkinek lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy részt vehessen valamennyi tanórán, a pedagógusoknak pedig ezt lehetővé kell tenniük, így majd sokkal könnyebb lesz számunkra a munkaerőpiacra való belépés (Amund és Helene, Norvégia).

Szerintem nekünk együtt kell tanulnunk. Hiszen a társadalomban is együtt vagyunk. Ha közösen veszünk részt az oktatásban, már ekkor megtanuljuk, hogyan éljünk együtt. Ez ugyanis egy olyan dolog, amit egy életre elsajátítunk. Ezeknek az erőforrásoknak köszönhetően megtanuljuk, hogyan legyünk önállóak. A lényeg, hogy mindenki megtalálja a helyét a társadalomban (Adrià, moderátor, Spanyolország).

Mindenkinek kommunikálnia kell, részt kell vállalnia, és meg kell osztania másokkal a tapasztalatait (Paul, Németország).

VÉGSŐ HOZZÁSZÓLÁSOK

A Meghallgatás eredményei és a *Luxemburgi ajánlások* összhangban vannak és kiegészítik a vonatkozó hivatalos európai és nemzetközi dokumentumokat a sajátos nevelési igényekre összpontosító és befogadó nevelés-oktatás terén.

Az öt üzenet azt szemlélteti, hogy a fiatalok miként jellemezik saját nevelésüket, valamint milyen javaslatokat tettek annak javítására. Az üzenetek nagyon konkrétan és gyakorlatiasan ismertetnek néhány, egy sor befogadó oktatással kapcsolatos tanulmányban tárgyalt fogalmat. A fiatalok a befogadó oktatásra emberi jogi kérdésként tekintenek, és olyan kulcsfogalmakat helyeztek beszélgetéseik középpontjába, mint a normalitás, tolerancia, tisztelet és állampolgárság. Elmagyarázták továbbá, hogy mit jelent számukra az általános tervezés, és hogy a társak mentorálása/támogatása, a kooperatív tanulás és az egyénre szabott programok miért vannak kedvező hatással az oktatásukra.

A fiatal tanulók kihangsúlyozták, hogy véleményüket figyelembe kell venni valahányszor őket érintő döntéseket hoznak. A valós befogadás eléréséhez valós intézkedéseket kell tenni, mégpedig az összes érintett fél bevonásával. A pedagógusoknak és iskolavezetőknek együtt kell működniük a befogadás biztosításához; az osztálytársaknak segíteniük kell egymásnak; a tanárképzésnek biztosítania kell, hogy a pedagógusok tudják, hogyan nyújthatják mindenkinek a legjobb oktatást; a segítő tanároknak segíteniük kell, nem pedig a tanulók helyett elvégezniük a feladatot; továbbá valamennyi partnernek a helyzetek megoldására kell összpontosítania, nem pedig a problémák meglétét hangsúlyoznia.

A küldöttek rámutattak, hogy bár fontosnak tartják a gyakorlati részleteket is, leginkább az attitűdök és az előítéletek leküzdése foglalkoztatja őket.

Elismerték, hogy a legtöbb esetben a pedagógusok és osztálytársak toleránsak és megértik fogyatékoságukat – amennyiben időt adnak nekik a helyzet megértésére —, a kivételek pedig meglehetősen ritkák.

Hangsúlyt kell fektetni a tudatosság növelésére a fogyatékoságot illetően, hogy az emberek tudatában legyenek a fogyatékosággal élő személyek igényeinek és erősségeinek. Fontos, hogy nem szabad általánosítani. Csak azért, mert valami működik egyik fogyatékosággal élő személy esetében, az nem jelenti azt, hogy valamennyi fogyatékosággal élő személy ugyanolyan.

Végül pedig, a befogadás nem csak a fogyatékosággal élő személyekre vonatkozik, hanem a különböző háttérrel rendelkező személyek befogadását is magában foglalja. Néhány fiatal résztvevő elmondta, hogy kétszeres hátrányos megkülönböztetésben volt része, ugyanis fogyatékos, ráadásul más kulturális háttérrel rendelkezett, mint társai vagy pedig bevándorló.

A Luxemburgi ajánlásokat 2015. november 23-án, az „Oktatás, Ifjúság, Kultúra és Sport” találkozó keretében a Miniszterek Tanácsa előtt, 2015. december 2–3-án pedig az Oktatási Bizottság előtt mutatták be megfontolás és esetleges további cselekvés céljával.

5. ábra: Az Európai Meghallgatás résztvevői

HU

Titkárság:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsszeli Iroda:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

